

Användning av cykel- och mopedhjälms 2017

NTF RAPPORT 2017:6

Resultat från NTF:s mätning av cykel- och mopedhjälmsanvändning 2017.

Innehåll

1	Sammanfattning.....	3
2	Inledning.....	3
3	Bakgrund	3
4	Syfte	3
5	Metod	3
6	Resultat.....	4
6.1	Cykelhjälm användning	4
6.2	Hjälmanvändning bland förare av andra fordon med hjul.....	5
6.3	Mopedhjälm användning	5
7	Diskussion	6
8	Bilaga – Cykelhjälm användning i Sveriges län.....	7

1 Sammanfattning

Resultat från NTF:s mätningar av hjälmanvändning 2017 visar att 44 procent av cyklisterna använder hjälm och 98 procent av mopedisterna. Mätningen är gjord i landets samtliga 290 kommuner under perioden 15 april-15 juni. Resultaten har spridits nationellt genom pressmeddelande och lokalt genom lokala pressmeddelande samt direkt till berörda personer inom kommuner och andra organisationer.

2 Inledning

NTF är en fri, självständig och ideell organisation som arbetar för en säker trafik. NTF arbetar på ideell och demokratisk grund genom folkrörelser, organisationer, samhällsinstitutioner, företag och enskilda. En av NTF:s viktigaste verksamheter är nationella projekt, projekt som delar av eller hela NTF-organisationen är delaktig i, ofta tillsammans med någon eller flera medlemsorganisationer.

Ett nationellt projekt under 2017 har varit "Mätningar 2017" vilket omfattat mätning av cykel- och mopedhjelmsanvändning, bilbältesanvändning samt hastighetsefterlevnad på det kommunala vägnätet. I denna rapport, NTF rapport 2017:6, redovisas resultaten från mätning av cykel- och mopedhjelmsanvändning. I NTF rapport 2017:7 redovisas resultaten från användningen av bilbälte. Mätningar av hastighetsefterlevnad på det kommunala vägnätet följer upp målstyrningsarbetets indikator "Andel trafikarbete inom hastighetsgräns, kommunalt vägnät" och presenteras i en egen rapport från VTI.

Arbetet i projektet har koordinerats av en nationell projektledare. Samtliga 14 lokala NTF-kontor har medverkat och ansvarat för genomförandet av mätningarna på fältet samt leverans av resultat till nationell projektledare.

Projektet är i sin helhet finansierat av Trafikverkets Stöd till ideella organisationer.

3 Bakgrund

För att nå etappmålet 2020 med maximalt 220 dödade i trafiken måste aktörerna inom trafiksäkerhetsområdet samverka. Målstyrning präglar samarbetet genom att konkreta och verksamhetsnära mål formuleras och följs upp regelbundet. NTF:s långa och breda erfarenhet av trafiksäkerhetsarbete lägger grunden för att kunna samla in ett omfattande datamaterial som visar på aktuell status inom ett antal områden. Genom denna insats erhålls en beskrivning av nuläget inom ett antal centrala områden och kan på så sätt tjäna som utgångspunkt för analys och åtgärder i syfte att nå etappmålet 2020. Indikatorn som gäller cykelhjelmsanvändningen har ett mål på 70 procent och andel mopeder med rätt använd hjälm har ett mål på 99 procent. Från år 2012 har NTF gjort mätningar av cykelhjelmsanvändningen i landets samtliga kommuner. Mopedhjelmsanvändningen har mätts i samtliga kommuner från år 2013.

4 Syfte

Projekt syfte har varit att genom observationsstudier ge en övergripande bild av cykelhjelmsanvändning och mopedhjelmsanvändning. Mätresultaten kan dels utgöra underlag för planering av kommande verksamhet men också bli ett underlag för hur det framtida trafiksäkerhetsarbetet ska fokuseras för att ambitionen med etappmålet 2020 ska kunna infrias.

5 Metod

Cyklister och mopeder har observerats under 3 timmar i respektive kommun på samma platser och tidpunkter som använts i tidigare års mätningar, det vill säga längs utpekade cykelstråk och utanför grundskolor. I den mån det har varit möjligt har också samma personer använts som observatörer. På cykelstråken är det främst cykelhjelmsanvändningen bland vuxna som observerats och vid

grundskolorna barn i åldern 7–15 år. Vid grundskolorna har observationerna kompletterats med noteringar om hjälmanvändningen bland barn/ungdomar som färdats på sparkcykel, hoverboard, skateboard eller andra fordon med hjul.

6 Resultat

Mätningarna av cykel- och mopedhjälsanvändningen 2017 genomfördes i samtliga 290 kommuner. I sex kommuner (Nordanstig, Bräcke, Härjedalen, Pajala, Norrtälje och Upplands Bro) saknas resultat för mopedhjälsanvändning. Den totala cykelhjälsanvändningen i NTF:s mätning är 44 procent, vilket är samma resultat som år 2016. Mopedhjälsanvändningen är 98 procent, vilket är två procentenheter högre än år 2016.

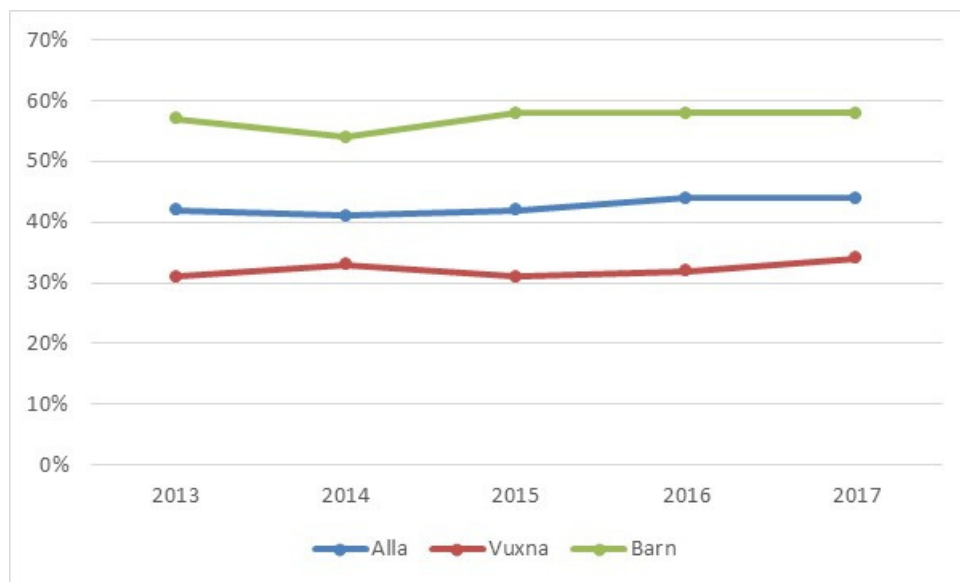
Hjälmanvändningen bland cyklande barn är 58 procent och kan jämföras med hjälmanvändningen där barn färdas på sparkcykel, hoverboard, skateboard eller andra fordon med hjul som är 51 procent. Antalet cyklande barn som har observerats är 46 549 och antalet barn som färdats på andra fordon med hjul (ej moped) är 1 310.

Vid presentationen av resultatet till intressenter har jämförelser gjorts med de nationella målen för hjälmanvändning år 2020. Det nationella målet för användning av cykelhjälm är 70 procent och för användning av mopedhjälm 99 procent. Politiker och tjänstemän i kommunerna, polisen, räddningstjänst, landsting och regioner samt övriga intressenter har fått ta del av resultatet. NTF har i flera kommuner haft en djupare diskussion kring mätresultaten. Allmänheten har fått ta del av mätresultaten genom mediala aktiviteter.

Antalet observationer totalt var 111 694 cyklisterna och 7 322 mopedister.

6.1 Cykelhjälsanvändning

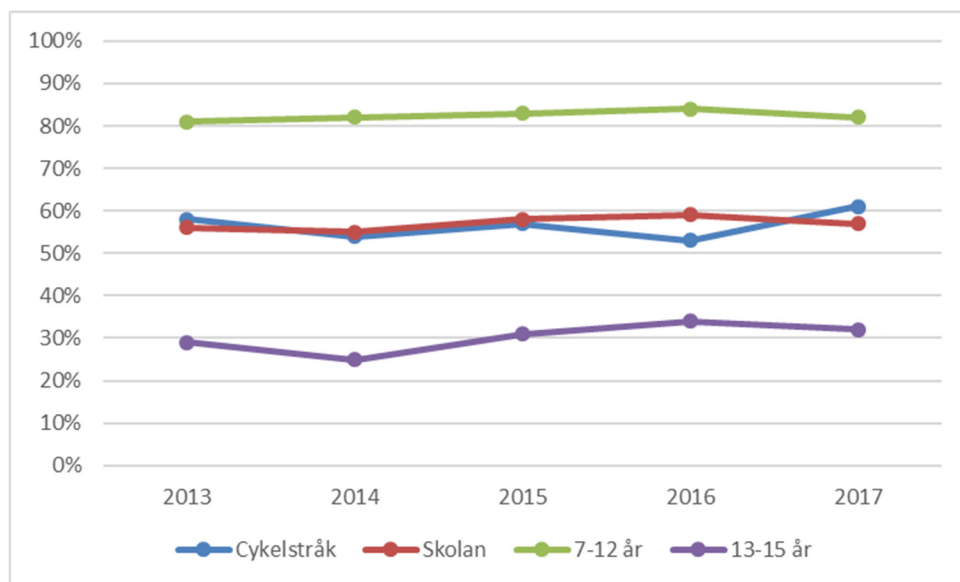
Cykelhjälsanvändningen i Sverige har sakta ökat under de senaste fem åren, se Figur 1. År 2017 visade mätningen att 44 procent använde cykelhjälm. Det var 58 procent av barnen och 34 procent av de vuxna som använde cykelhjälm.

Figur 1. Cykelhjälsanvändningen 2013–2017 totalt och fördelat på vuxna och barn.

På cykelstråk använde 34 procent av de vuxna cykelhjälm. Av männen var det 35 procent och av kvinnorna 34 procent. Bland äldre på cykelstråk var cykelhjälsanvändningen 27 procent. Bland äldre var hjälmanvändningen något högre bland kvinnorna, 30 procent, jämfört med männen, 25 procent.

Bland barnen är cykelhjälsanvändningen ungefär lika, oavsett om mätningarna är genomförda på cykelstråk eller i skolan, se Figur 2. Användningen av cykelhjälm varierar dock mycket i olika åldersgrupper. Bland barn 7–12 år är användningen ungefär 80 procent medan det bara är ungefär 30 procent av tonåringarna, 13–15 år, som använder cykelhjälm. Hjälmanvändningen i båda åldersgrupperna är något högre bland flickor än bland pojkar. Generellt är utvecklingen under tidsperioden 2013-2017 ganska oförändrad.

Figur 2. Cykelhjälsanvändningen bland barn 2013-2017.

De geografiska skillnaderna är stora. Högst är cykelhjälsanvändningen i Stockholms län med 68 procent, Jämtlands län med 58 procent och Västernorrlands län med 57 procent. Lägst är cykelhjälsanvändningen i Gotlands län med 28 procent, Uppsala län med 29 procent och Västmanlands län med 29 procent. I bilaga 1 finns figurer över cykelhjälsanvändningen totalt samt bland barn och vuxna i varje län.

6.2 Hjälmanvändning bland förare av andra fordon med hjul

Förekomsten av andra fordon med hjul än cykel (ej moped) som barn färdas på till skolan är 3 procent. Sparkcykel (kickbike) är det som förekommer mest och som också har den högsta hjälmanvändningen med 57 procent, se Tabell 1. Hoverboard är det fordon som har lägst hjälmanvändning med 31 procent.

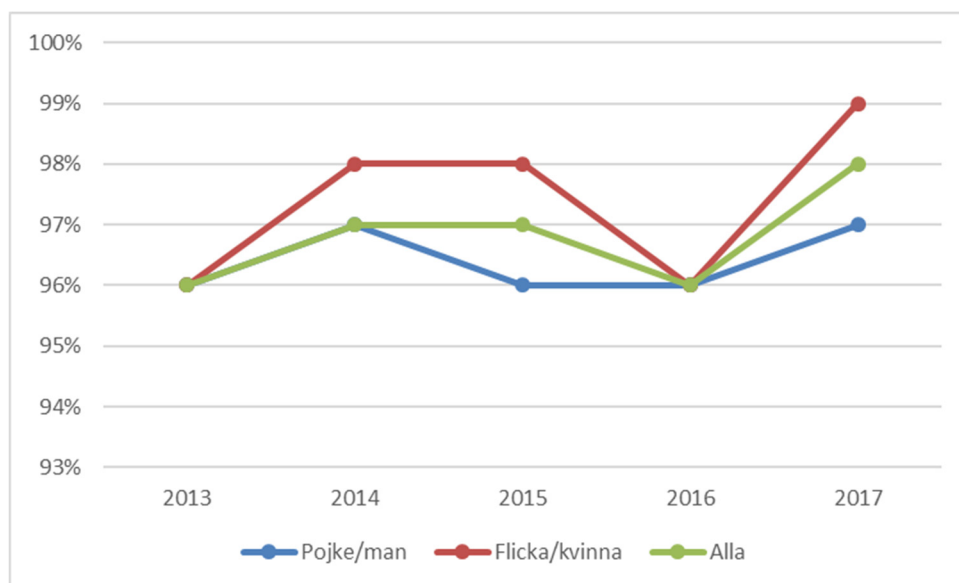
Tabell 1. Hjälmanvändning vid andra fordon med hjul än cykel år 2017.

	Sparkcykel (kickbike)	Skate- och longboard	Hoverboard	Övriga fordon utan motor	Totalt
Andel med hjälm	57 %	38 %	31 %	63 %	51 %
Antal observationer	869	299	86	56	1 310

6.3 Mopedhjälsanvändning

Mopedhjälsanvändningen i Sverige har följts i landets alla kommuner sedan år 2013. Användningen har under mätperioden legat på 96-98 procent, se Figur 3. År 2017 visar mätningen att 98 procent använder mopedhjälm. Mopedhjälsanvändningen är högre bland flickor/kvinnor än bland pojkar/män. Det finns geografiska skillnader även vad gäller mopedhjälsanvändningen. I flera län är

användningen 100-procentig medan 94 procent använde mopedhjälm i Gävleborg och Kalmar län, vilket är de lägsta siffrorna i landet.

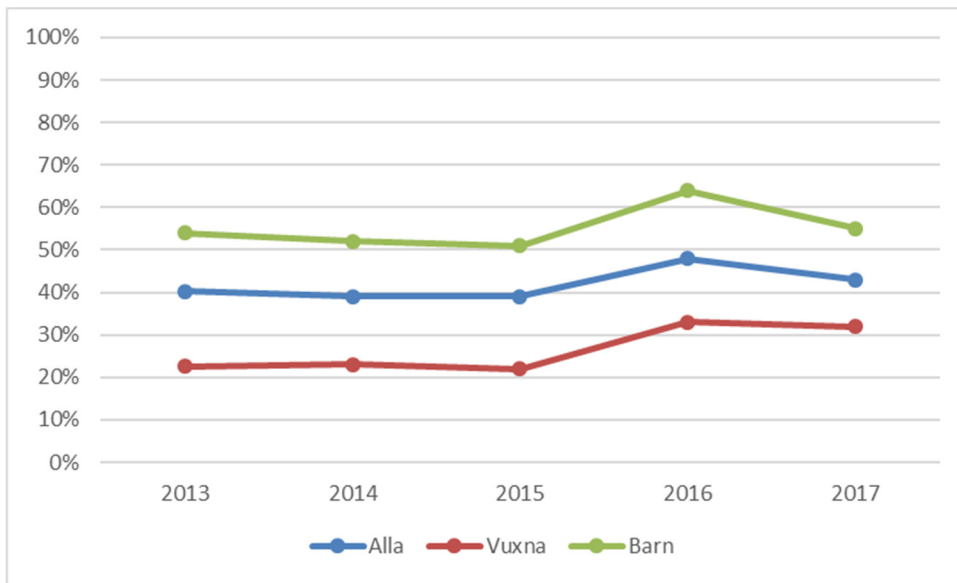

Figur 3. Mopedhjälmansvändningen 2013–2017, totalt och könsuppdelat.

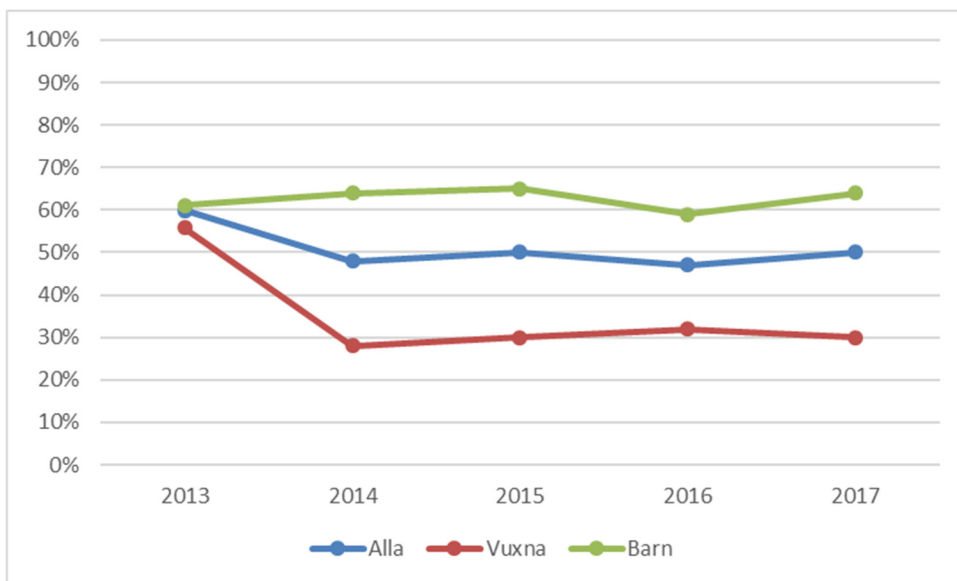
7 Diskussion

NTF har gjort mätningar av cykelhjälmansvändningen sedan 2009. År 2012 gjordes mätningarna för första gången i samtliga kommuner och 2013 började man också göra mätningar av mopedhjälmansvändningen i samtliga kommuner. Politiker och tjänstemän i kommunerna, polis och andra intresserade uppskattar att få tillgång till mätresultaten, även om observationerna ibland är få i de mindre kommunerna. Det är flera kommuner som framfört önskemål om att träffa andra kommuner för att diskutera mätresultaten och vad man ska göra för att förbättra dem. Den totala cykelhjälmansvändningen ökar över tid men i förhållande till det nationella målet går det för långsamt. För att öka användningen krävs en massiv insats för att påverka individen att börja använda hjälm. Den lag vi idag har kring cykelhjälmansvändning som omfattar barn under 15 år borde utvidgas och omfatta alla cyklister. Mopedhjälmansvändningen varierar över åren mellan 96 procent och 98 procent. Målet är 99 procent och det kan tyckas att vi är nära, men även här behövs en kontinuerlig insats för att påverka individen till att använda hjälm.

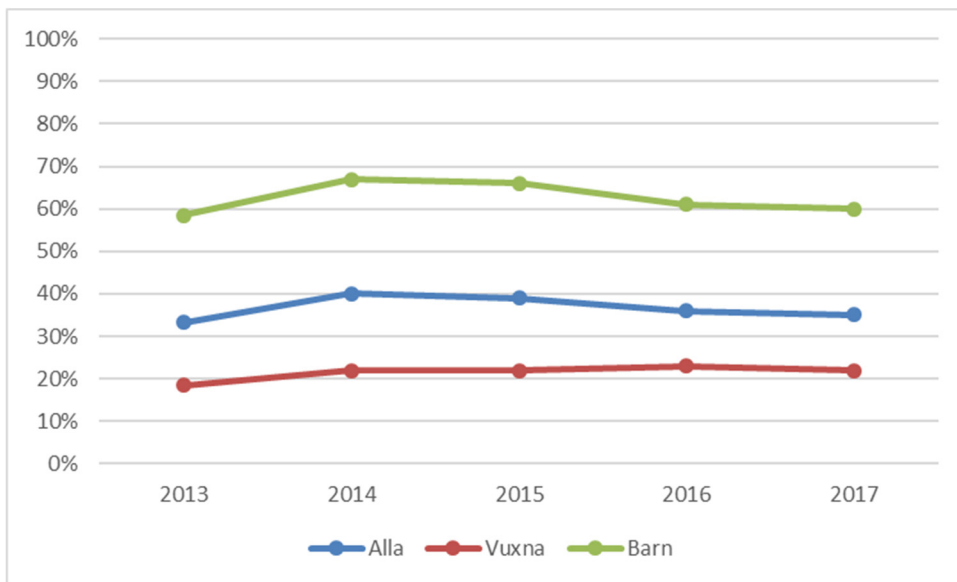
8 Bilaga – Cykelhjälm användning i Sveriges län

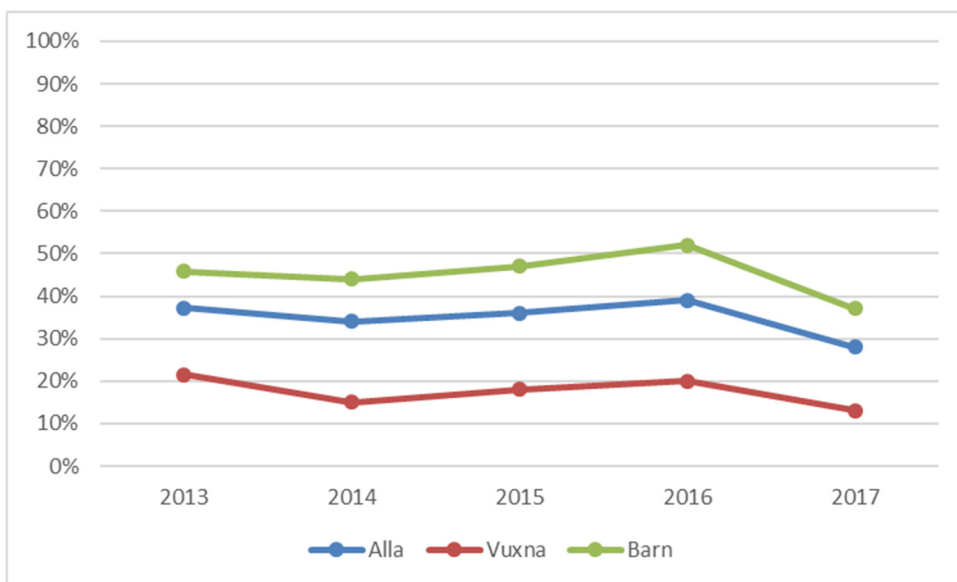
Figur 4. Cykelhjälm användningen i **Blekinge län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

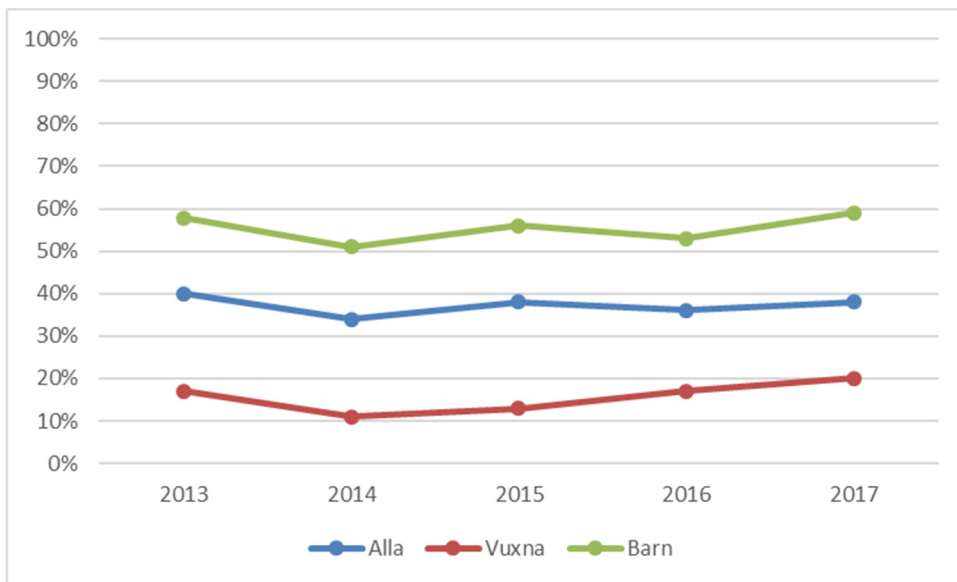
Figur 5. Cykelhjälm användningen i **Dalarnas län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

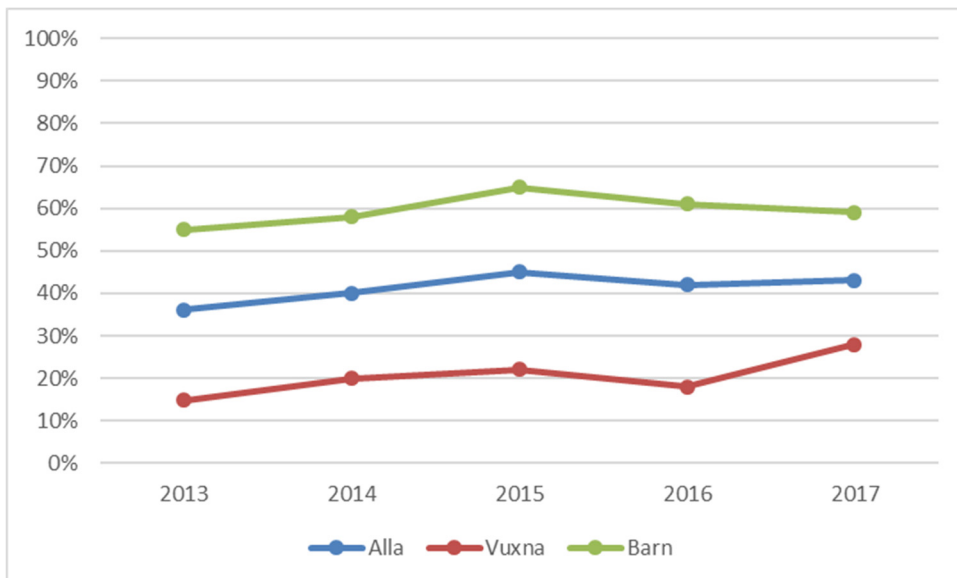
Figur 6. Cykelhjälsanvändningen i Fyrbodalen (del av Västra Götalands län) 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

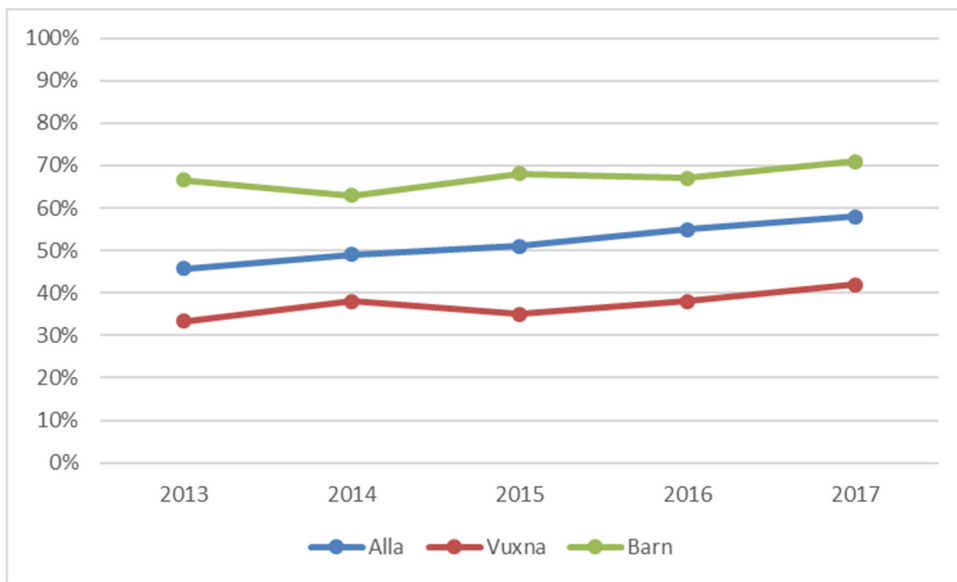
Figur 7. Cykelhjälsanvändningen i Gotlands län 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

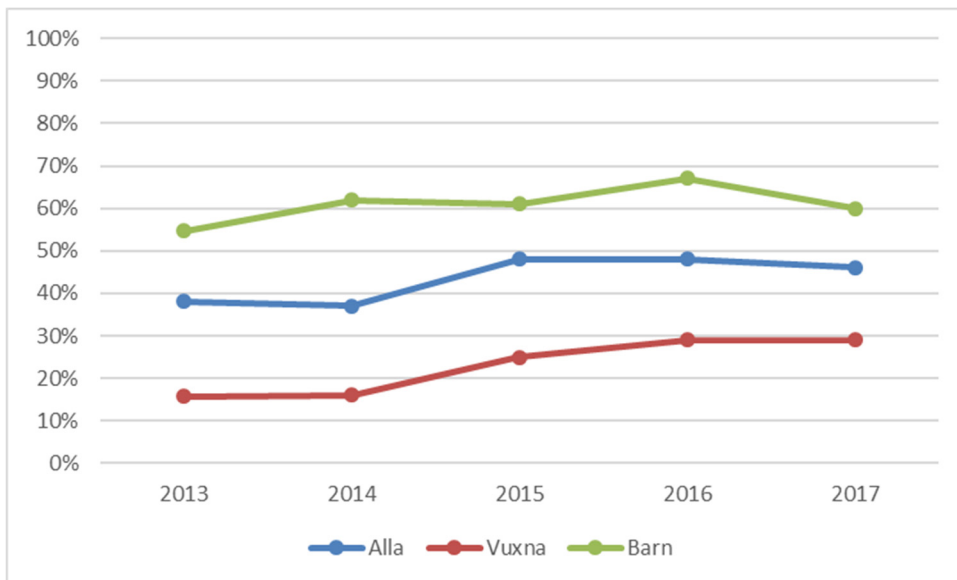
Figur 8. Cykelhjälm användningen i Gävleborgs län 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

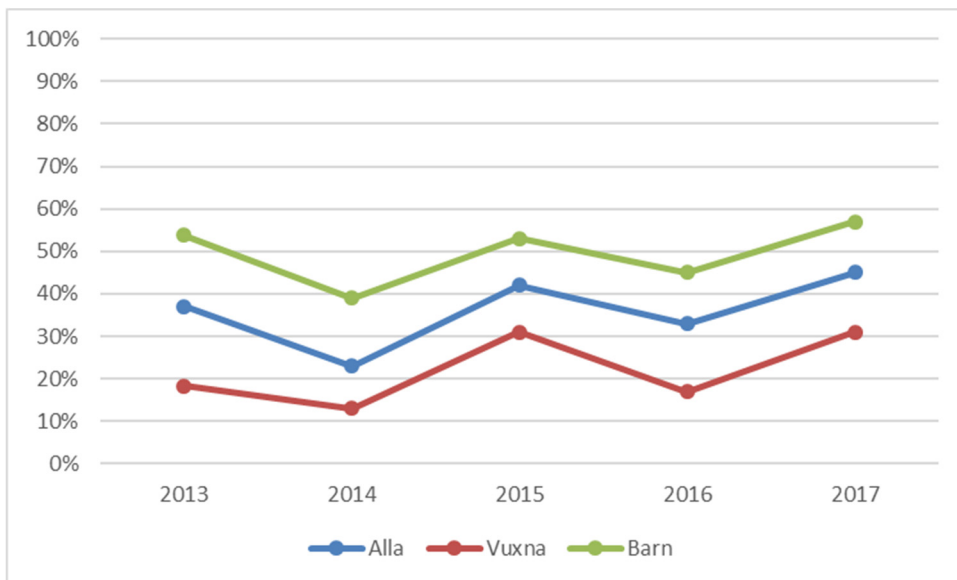
Figur 9. Cykelhjälm användningen i Hallands län 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

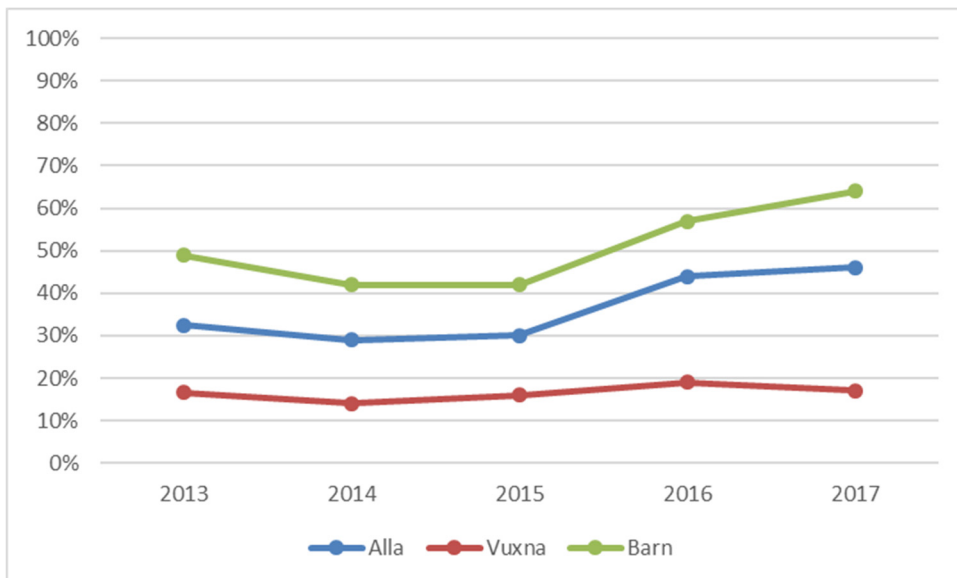
Figur 10. Cykelhjälm användningen i **Jämtlands län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

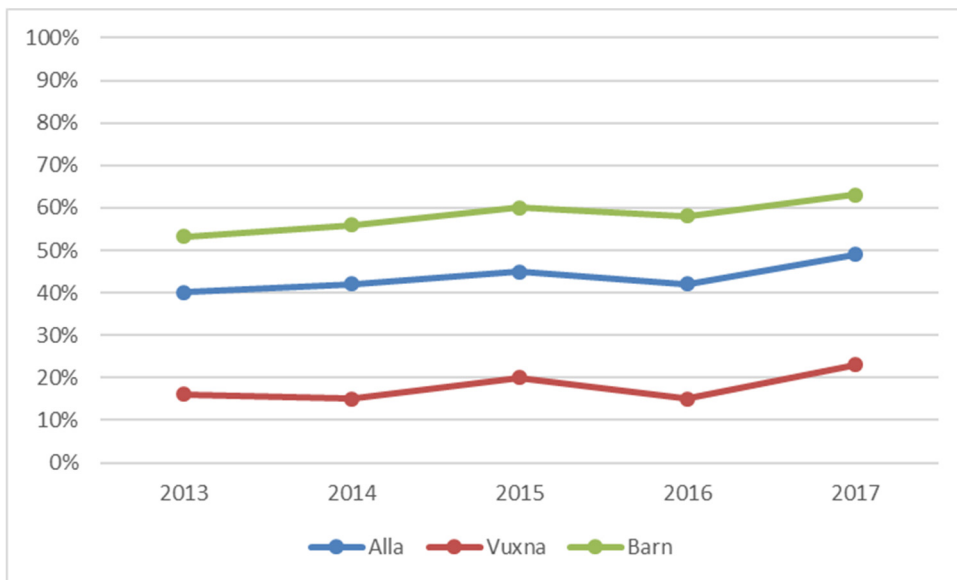
Figur 11. Cykelhjälm användningen i **Jönköpings län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

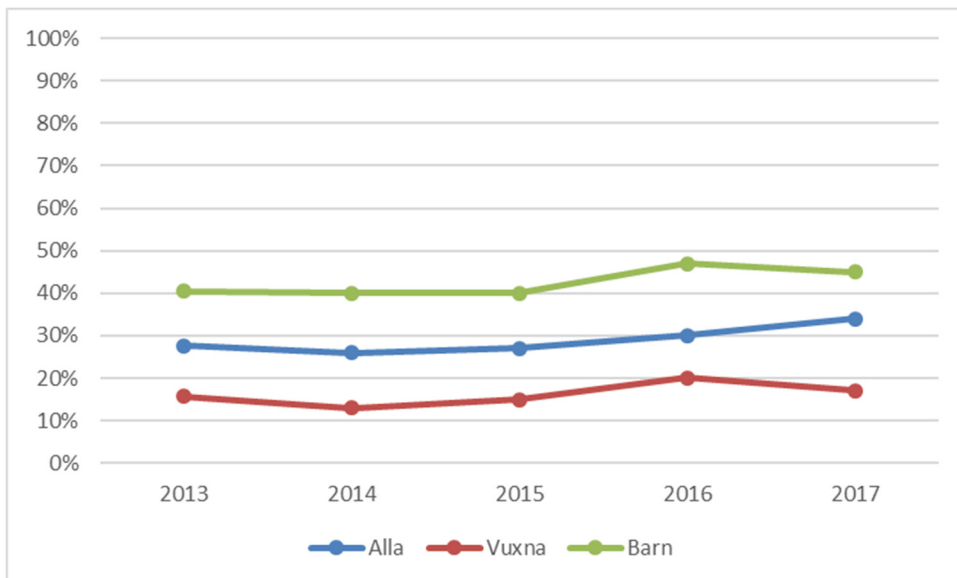
Figur 12. Cykelhjälm användningen i **Kalmar län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

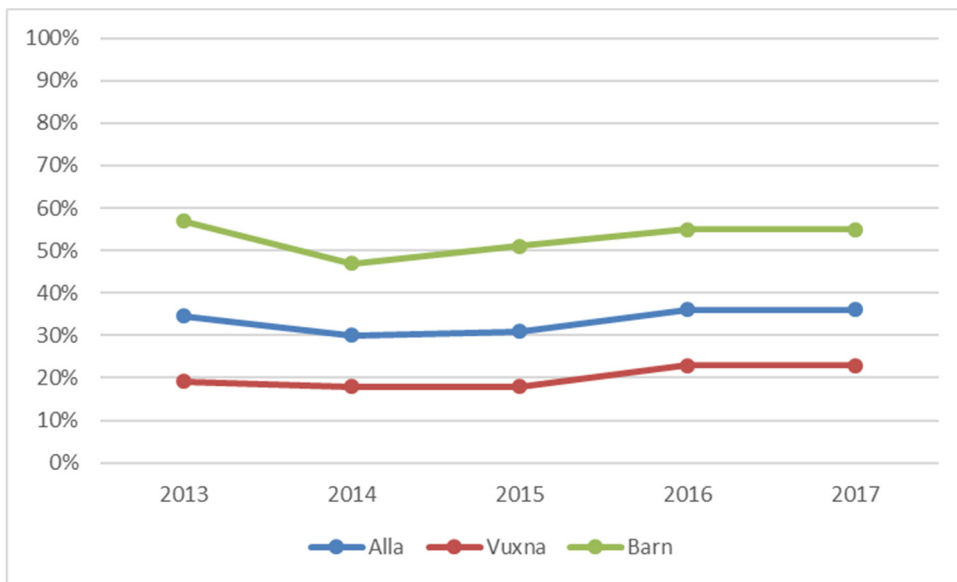
Figur 13. Cykelhjälm användningen i **Kronobergs län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

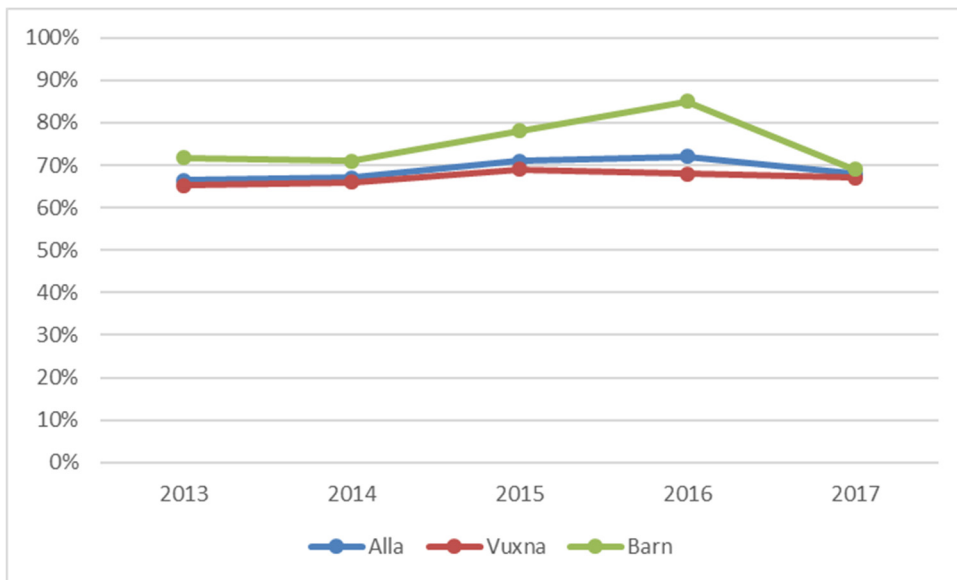
Figur 14. Cykelhjälm användningen i **Norrbottens län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

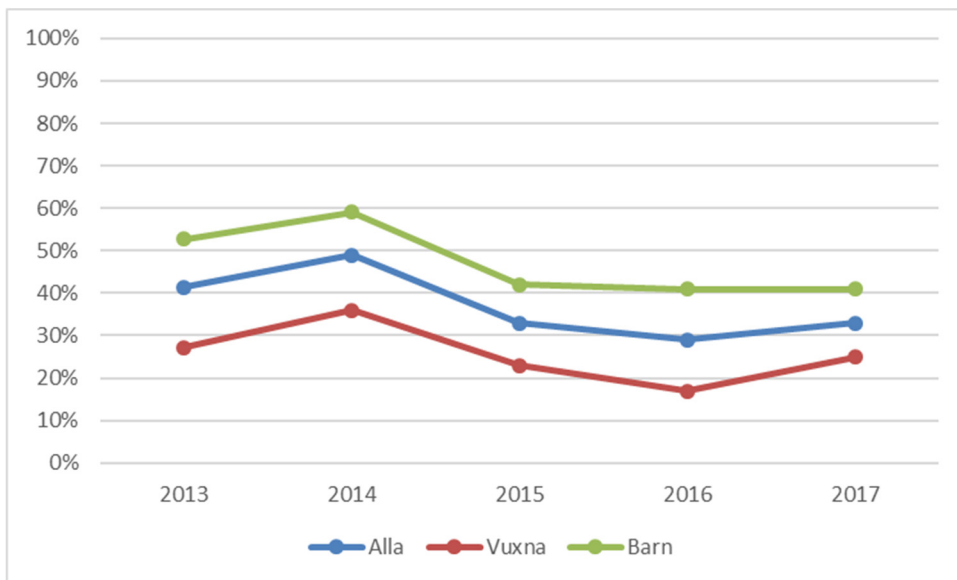
Figur 15. Cykelhjälm användningen i **Skaraborg (del av Västra Götalands län)** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

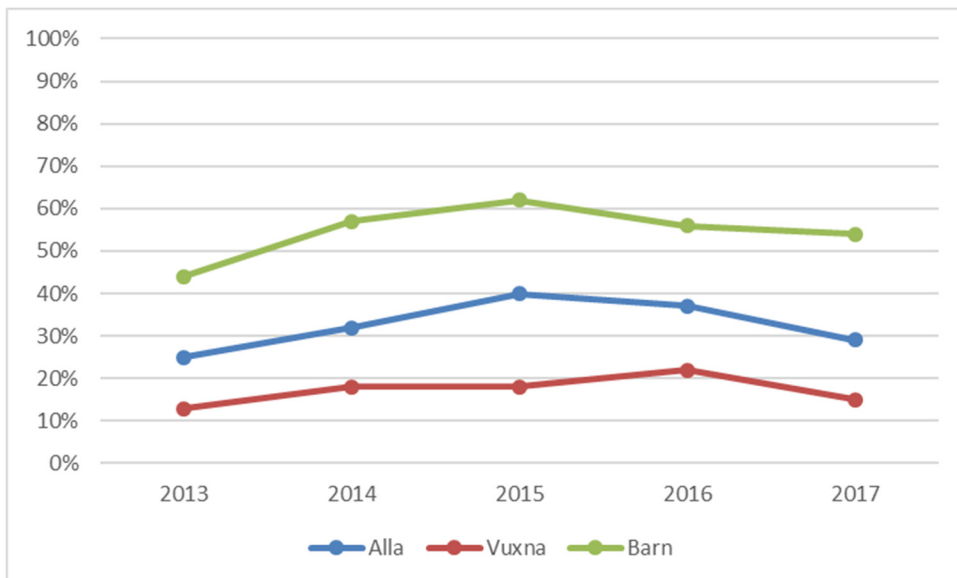
Figur 16. Cykelhjälm användningen i **Skåne län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

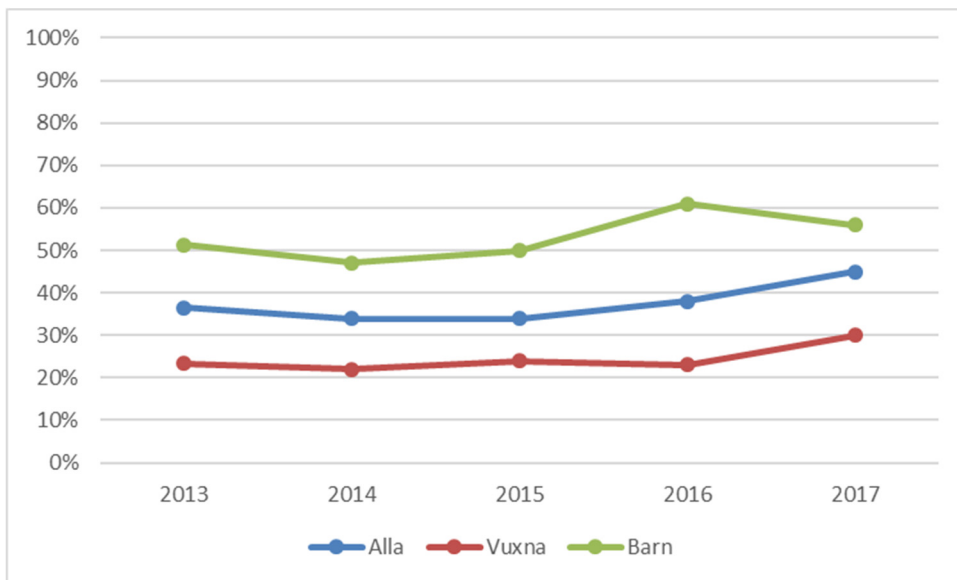
Figur 17. Cykelhjälm användningen i **Stockholms län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

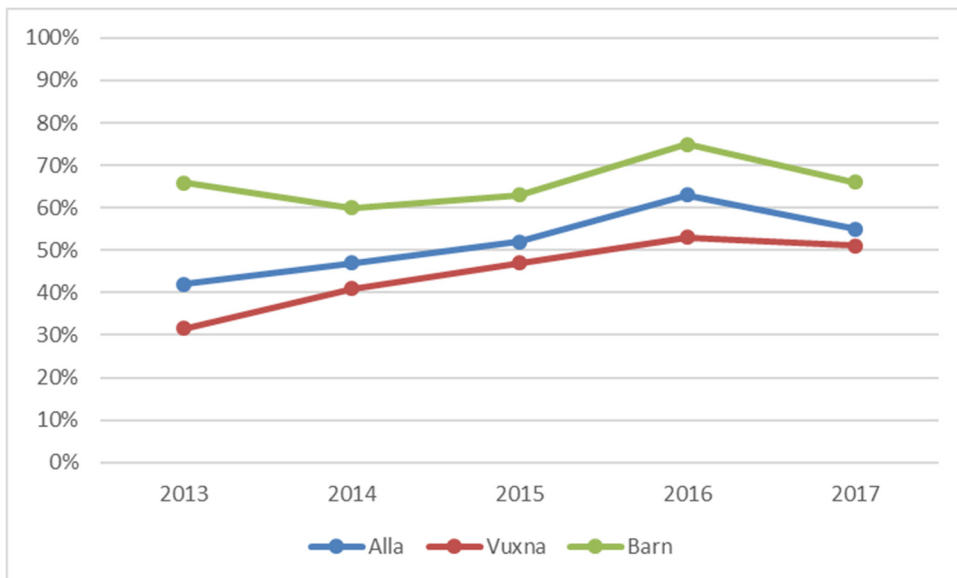
Figur 18. Cykelhjälm användningen i **Södermanlands län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

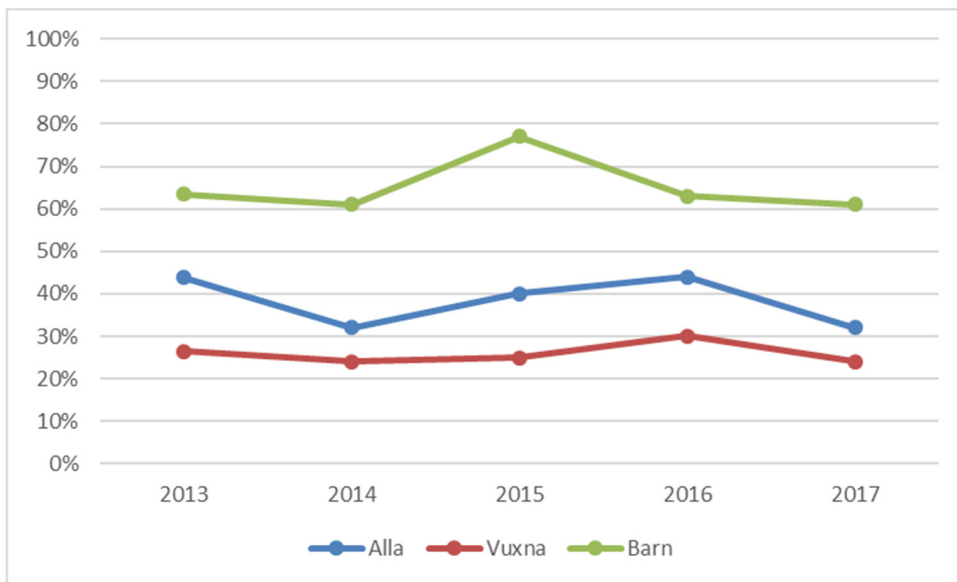
Figur 19. Cykelhjälm användningen i **Uppsala län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

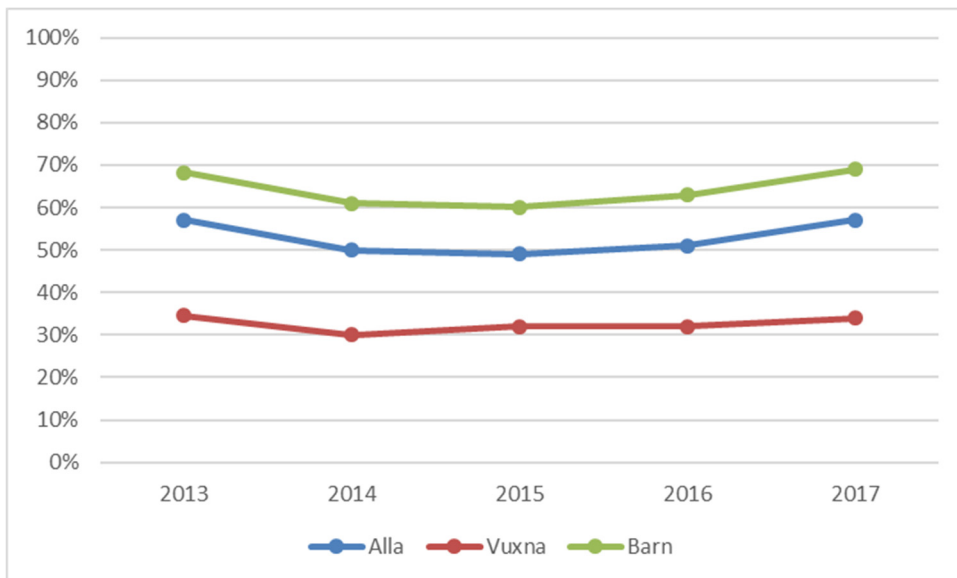
Figur 20. Cykelhjälm användningen i **Värmlands län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

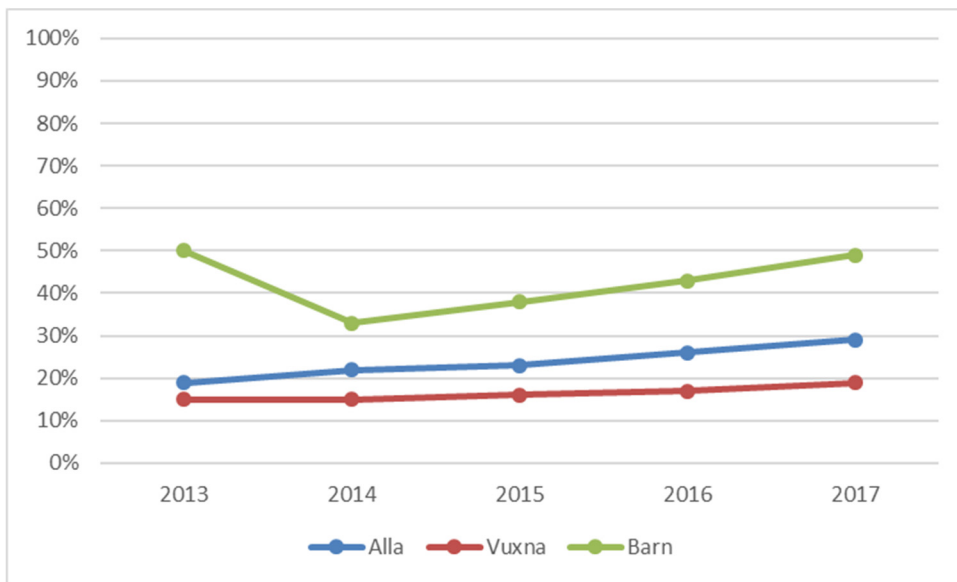
Figur 21. Cykelhjälm användningen i **Väst (del av Västra Götalands län)** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

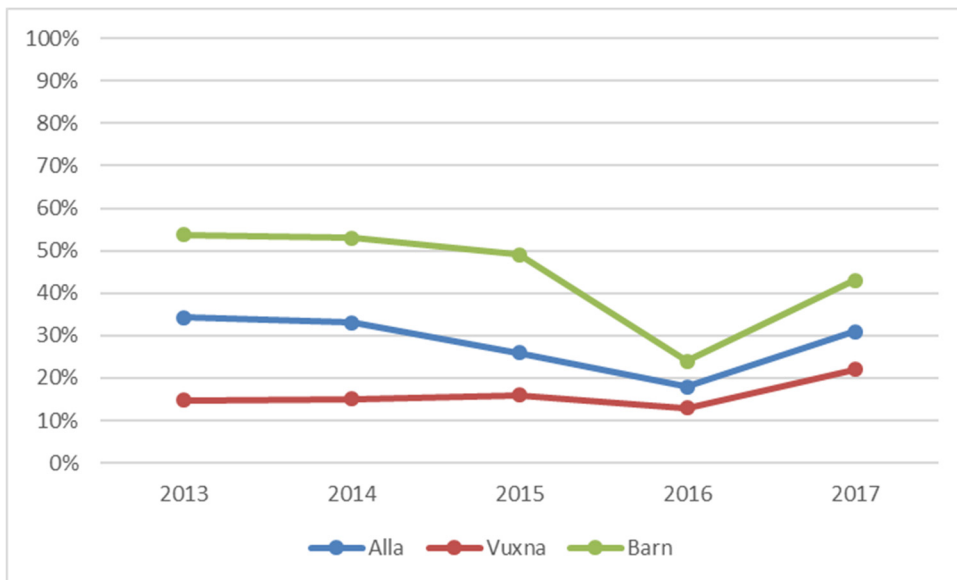
Figur 22. Cykelhjälm användningen i **Västerbottens län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

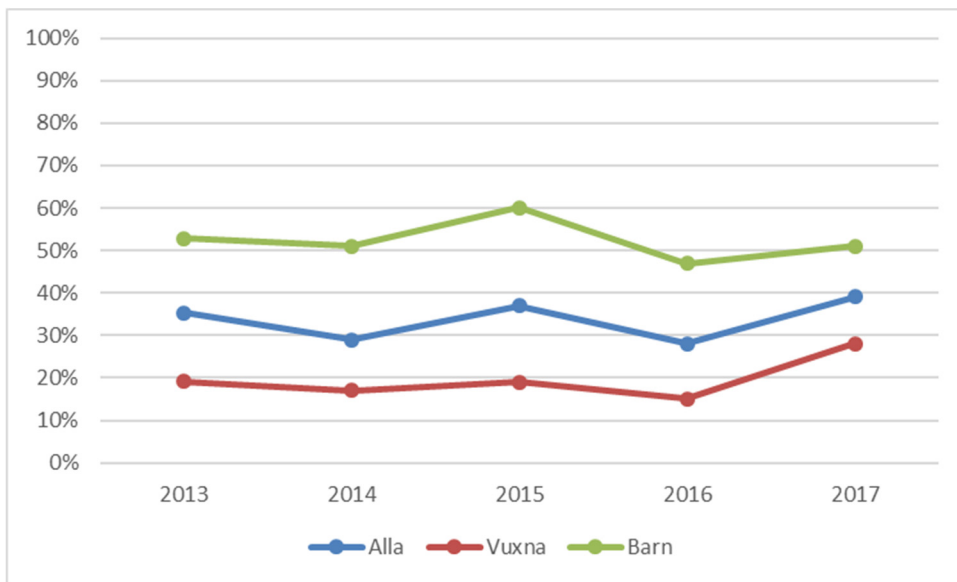
Figur 23. Cykelhjälm användningen i **Västernorrlands län** 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Figur 24 Cykelhjälm användningen i Västmanlands län 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Figur 25. Cykelhjälm användningen i Örebro län 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Figur 26. Cykelhjälm användningen i Östergötlands län 2013–2017, totalt och fördelat på vuxna och barn.